

za to, da bi podcenjevali rezultate te konference in akcije pred njo in potem; gre le zato, da vpliv tega mednarodnopolitičnega pritiska še ni segel tako globoko v gospodarsko podlago, da bi o njegovih učinkih že pričale znatnejše spremembe pri podatkih o svetovnih gospodarskih tokovih.

Če naj se opremo na dokaj grobo primerjavo, bi nemara lahko dejali, da želijo razvijajoče se države spremeniti ekonomske organe OZN, ki se ukvarjajo z vprašanji iz sklopa odnosov med razvitimi in nerazvitimi, v instrument, ki bi v svetovnih razsežnostih deloval približno tako, kot deluje kapitalistična »država blaginje« v odnosih med delom in kapitalom. Za tak nastop pa je potrebno vsaj dvoje: najprej dovolj enotna in organizirana skupina razvijajočih se držav, ki lahko na politični in gospodarski pritisk odgovarja s podobnim pritiskom; in potem tako gospodarsko stanje v krogu razvitih držav, ki bo spričo visoke hiperprodukcije terjalo, naj države, lastnice kapitala, povečujejo kupno moč svetovnega trga. Organizacija Združenih narodov, ki lahko nastopa kot sorazmerno samostojen faktor za sedaj le toliko, kolikor so njeni ukrepi sinteza interesov in moči njenih članic, bi se ob tako ujemaajočih se težnjah institucionalno najbrž brez večjih težav lahko spremenila poleg drugega tudi v kanal za prelivanje kapitala.

Ta predstava je seveda močno shematizirana. V podrobnostih bi se najbrž morala umakniti marsikateremu tehtnemu ugovoru in sprejeti mnogo utemeljenih korektur. A če je pravilno vsaj njeno ogrodje, potem najbrž lahko ugotovimo, da se navzlic vsemu že kažejo začetni premiki v to smer. Akcijska enotnost »kluba 77«, ki se je na svetovni konferenci skovala ob najbolj konkretnih gospodarskih vprašanjih, verjetno obeta prerasti v kaj več; o tem, da obstaja potreba po krepitvi kupne moči in po razširjanju svetovnega trga, pa prča že dosedANJI obseg mednarodnega financiranja, za katerega še daleč ne moremo trditi, da bi bilo motivirano samo s političnimi interesi. Oba trenda utegneta občutneje delovati najbrž šele v nekaj desetletjih.

Medtem je bržkone treba pričakovati, da bo iz razširjajočega se prepada pogнала še marsikatera strupena zel. Nevarne napetosti, ki jih generira neuravnovešeni razvoj »totalnega družbenega odnosa« med razvitimi in nerazvitimi, izražen v suhi gospodarski statistiki, pa najbrž prej podcenjujemo kakor precenjujemo.

Dušan Dolinar

NAPREDNA NEKULTURA. Na oktobrskem plenumu ZKS je Ivo Tavčar govoril o negospodarskih dejavnostih na Slovenskem in je ob tej priliki namignil, da »se namreč marsikomu zdi kultura precej nepotrebna«. (Delo, 14. novembra 1965).

Vsekakor ne kaže dvomiti o resničnosti teh besed, saj vsi, ki smo kakorkoli povezani s to vejo negospodarske dejavnosti, čutimo, da so zrasle iz trpke kulturne situacije poreformnega obdobja, vemo pa tudi, da se je takšna anti-kulturniška miselnost, kot jo je na tem plenumu nekako mimogrede omenil Tavčar, v različnih oblikah pojavljala že prej, ker da »učinkov kulture ni moč opaziti v kratkem obdobju«.

V zvezi s tem ne bi razpravljajal o nezavidljivi finančni situaciji v mnogih slovenskih kulturnih institucijah, na primer o tem, da naša podeželska amaterska gledališča počasi, a zanesljivo jemlje hudič, da je naše množično knjižničarstvo že na obali, od koder bo lepega dne z razpetimi jadri splavalo po vodi,

ali morda o tem, da ima celo osrednje slovensko gledališče, to je Drama v Ljubljani, vaje »tako rekoč v temi«, ker varčuje z elektriko (Bojan Štih, *Sodobnost* 1965, str. 1197). O vsem tem čivkajo že vrabci na strehah in na kostanjih okoli kulturniških hiš.

Ob Tavčarjevih besedah se v prvi vrsti vsiljuje vprašanje, kdo so pravzaprav tisti »marsikateri«, ki jim obstojnost te nesrečne slovenske kulture ne da mirno spati. Na to nekoliko čudno vprašanje najbrž nihče ne bi vedel točnega odgovora, morda pa bi držala domneva, da to niso preprosti ljudje, ki vsak dan hodijo za sedem ali osem ur na delo in bi gotovo spet zgrabili za puške, če bi jim kdo hotel tebi nič meni nič vzeti pravico do govorjenja v lastnem jeziku ali jim hotel s pištolo v roki dopovedati, da niso to, kar so. In kdo so potem? Sama po sebi se vsiljuje pod pero nič kaj razveseljiva slutnja, da so to ljudje, ki niso preprosti in ne delajo vsak dan od jutra do večera, ampak opravljajo v našem javnem življenju važnejše zadeve. In če ti ljudje opravljajo »važnejše« zadeve, potem se gotovo tudi hudo dajejo za napredne stvari v našem razvoju (to dvojje nekako spada skupaj), kamor pa po njihovem mnenju kultura že ne more soditi, če jim je kratko malo odveč. In ker se ti sicer nedoločeni, abstraktni individui verjetno prištevajo k najnaprednejšemu sloju naše družbe, jim je vsesplošen napredek (ti zadnji dve besedi imajo gotovo vsak dan nekajkrat na jeziku) alfa in omega njihovega »pozitivnega« prizadevanja. Toda v njihovih dinarskih (pardon: dolarskih) glavah se vedno nekaj suče in se je že marsikaj zasukalo in tako po njihovem prepričanju vprašanje kulturnega razvoja ne spada več v okvir vsesplošnega razvoja in napredka, ampak bi bilo po vsem tem lažje sklepati obratno, namreč, da v okvir tega njihovega razvoja, napredka in progressa spada nič več in nič manj kot nazadovanje kulture. Tako! Zdaj smo si o teh ljudeh že precej na jasnem, čeprav še vedno ne vemo, kdo so. Škoda! Škoda pa je tudi, da bodo zaradi svoje vsesplošne naprednosti najbrž še dolgo urejevali naše javne zadeve.

Že jutri pa bodo morda ugotavljali, da je tudi šolstvo odveč, saj tudi učinkov šolstva »ni moč opaziti v kratkem obdobju«, razen tega pa se šolstvo sumljivo povezuje s kulturo. In ta bojazen (ali po njihovem upanje) ni čisto brez podlage, zakaj to so »napredni« ljudje in v takih glavah se stalno rojevajo nove ideje.

Jože Siferer

ANTI-KRONIKA (po zgledu antiromana, antilirike in antidrame. Lepo bi bilo, ko bi bili dogodki in osebe zgolj izmišljeni absurdi):

Slovenska Pitija: »Če sodim po otipljivih dejstvih, ki jih vsak dan srečujem v tistem prostoru, ki mu pravimo »naše kulturno življenje«, moram najprej priznati, da je moja misel ob tem zelo temna. Vidim namreč očitna znamenja hude shizme in polarizacije, ki pomenita popolnoma pretrganje dialoga med stališči, ki so se v preteklih dveh letih konfrontirala — in bistvena značilnost te polarizacije je skoraj popolna »izločitev« »nasprotnika«. Na podlagi posebne logike, ki je tukaj ne moremo posebej opisovati in ki je med drugim tudi posledica tradicionalnih »pomanjkljivosti« slovenske družbe, se je zgodilo, oziroma, se je moralo zgoditi, da so v tem prostoru posamezna središča doživela svojevrstno favoriziranje in tako so po višji volji postala nosilec in izvajalec nekakšne realne moči. Mislim, da danes prevladujejo in svojo prevlado tudi »izvajajo«, da naš kulturni prostor s svojo heteronomno izjemnostjo obvladu-